

HUAN GOMES-HURADO

LEGENDA
O LOPOVU

Prevela
Gordana Mihajlović

■ Laguna ■

Naslov originala

Juan Gómez-Jurado

LA LEYENDA DEL LADRÓN

Copyright © Lago Espejo, 2012

Translation Copyright © 2013 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*U spomen na Hosea Antonija Gomesa-Hurada,
jer me je naučio da cenim dobru priču.*

Prolog

**Na pola puta od Esihe do Sevilje.
Septembar 1587.**

Jara je popala po zemlji poput plašta. Svetlost se odbijala od konjskih kopita na carskom drumu.

Jedan suvonjav čovek oštih crta lica jahao je na čelu povorke. Za njim su išla dvojica kola a vukla su ih siva kljusad. Dvojica slugu što su se starala o životinjama i trojica što su nosila džakove žita vozili su se na kolima. Na repu kolone u vrsti su klimale mule, stoički gutajući prašinu koju su dizali točkovi i potkovice.

Konjanik na čelu povorke uvrnu uzde među prstima. Morao je da se upne iz sve snage da ne zarije mamuze u konjske slabine i ne odgalopira u pravcu Esihe. To mu je bio prvi dan na dužnosti kraljevog intendanta, zaduženog da nabavlja žito za Veliku i najslavniju armadu, što ju je Filip II spremao da napadne Englesku. Kao bivšeg vojnika, ta služba je novopečenog intendanta ispunjavala ponosom i odgovornošću. Osećao je da će dati svoj doprinos slavi koja će biti zadobijena u budućim mesecima. Kad već ne može sam da drži musketu u ruci – zato što je u jednoj bici vođenoj pre šesnaest godina osakatio ruku – bar će moći da hrani vojnike što ih nose.

Neće to biti lak zadatak. Seljacima i zemljoposjednicima neće biti pravo kad im bude oduzimao žito. Sa sobom je nosio sudijski štap, kao i dozvolu da obija brave i prazni ambare, a jedina mu je obaveza bila da zauzvrat ostavi kraljevu menicu. Svi oni što mukotrpno rade na poljima neće lepim dočekati parče papira u zamenu za plodove svog znoja, pogotovo što je opštepoznato da Kruna sporo izmiruje dugove u koje tako rado upada.

Intendant se prenu iz misli kad na vijugavom kamenitom drumu ugleda udžericu nadomak njih.

– To je Grihanovo svratište, gospodine – sa mnogo nade se oglasi neko iz jednih taljiga. Put od Sevilje do Esihe bio je naporan, i ljudi su se uzdali da će im pružiti priliku da bokalom vina speru iz grla prašinu sa puta.

Intendant bi radije produžio dalje. Osećao se kadrin da na svojim leđima prti milion džakova pšenice. Za nedelju dana napuniće četrdesetu, ali i dalje je bio mnogo snažniji nego što bi se reklo po mršavom telu i živahnim, tužnim očima.

– Staćemo da se malo odmorimo – odvrati ne okrećući se. Naposljetku, moraju da napoje tegleću marvu. Ljudi i mule mogu da izdrže još mnogo milja na toj pripeci, ali ne i konji.

Instinkt ga je odmah upozorio da nešto nije u redu.

Nije bilo pasa da pozdrave dolazak povorke veselo lajući ukraj puta. Niti se iko promolio na vratima svratišta privučen glasovima ljudi, tandrkanjem točkova i rzanjem konja. Sve je odisalo jedino zaraznom, uznemirujućom tišinom.

Imanje je bilo malo i bedno. Četvrtasta, grubo sklepana zgrada, okrečena u prljavobelo, daščara umesto štale. Malo dalje se nalazio maslinjak, ali intendantov pogled nije dopro tako daleko. On se zapilji u vrata.

– Stoj! Vraćajte se u kola!

Ljudi su već trčali ka bunaru nadomak svratišta i čuvši ga, ukopaše se u mestu. Kad su pogledali gde i on, svi se u isti mah prekrstiše, kao da ih pokreće neka nevidljiva ruka.

Iz daščare je izvirivala mršava i naga ruka na mrtvom telu. Pocrnelo lice, puno guka, nije ostavljalo mesta sumnjama o uzroku smrti: bio je to jedinstven beleg nemilosrdnog ubice, strah i trepet što je pothranjivao košmare svakog čoveka, žene i deteta u ono doba.

– Kuga! O Presveta Devo Marijo! – jeknu jedan nosač.

Intendant ponovi naređenje zapovednim tonom i svi pohitaše da ga izvrše, kao da i sam dodir sa prašnjavim tлом može da im prenese bolest. Pet dana užasnih muka i na kraju neizbežna smrt. Veoma malo njih se spaslo. Taman je hteo da izda zapovest za polazak kad ga zaustavi neki unutrašnji glas.

„A ako unutra ima nekoga kome je potrebna pomoć?“

Trudeći se da obuzda strah, on sjaha s konja. Obiđe oko životinje, iz bisaga izvuče maramu i prekri njome lice, vezujući čvor na potiljku. Dugo je boravio u Alžiru kao mavarski zarobljenik, i primetio je da tamošnji lekari često pribegavaju toj meri kad moraju da leče nekog zaraženog kugom. Krenu polako prema kući, držeći se što je mogao dalje od leša u daščari.

– Gospodine, nemojte ulaziti unutra!

Intendant zastade na vratima. Na časak dođe u iskušenje da se okrene, uzjaše konja i pobegne. U tom trenutku bi to bilo najrazumnije, ali osvanuo bi dan kad bi se ti ljudi setili kako je njihov zapovednik dopustio da ga savlada strah. U narednim mesecima će biti veoma zahtevan prema svojim pratiocima, i stoga neće biti dobro ako im da povoda da od samog početka izgube poštovanje prema njemu.

Koraknu napred.

Jedan nosač poče tiho da moli Očenaš, a ostali mu se smesta pridružiše. Čak su se i konji i mule uznemireno vrpeljili, osećajući kako se stravičan strah uvukao u njihove gospodare.

Intendant je zaškiljio na ulazu u svratište dok mu se zenice nisu privikle na mrak u unutrašnjosti. Sa praga ugleda veliku prostoriju, koja je najverovatnije služila kao dnevni boravak, trpezarija i spavaća soba, kao u gotovo svim siromašnim kućama. Sto, klupa i slamarice u dnu odaje bili su sav nameštaj. Nije bilo sprata, samo su jedna bočna vrata vodila najverovatnije u kuhinju.

Premda ga je marama na licu štitila, soba je zaudarala. Ali ne na lešinu. Intendantu je bio odlično poznat taj drugi miris, a on se tu nije osećao.

Prikupi hrabrost i zakorači još dublje unutra. Dva-tri pacova koja nije bio primetio provukoše mu se između nogu i on se obradova što je obuio debele jahaće čizme. Slamarice što ih je opazio sa ulaza nalazile su se pored velikog ćupa sa uljem, očigledno dobijenim iz malog maslinjaka. Bilo ih je dve, a na jednoj je neko ležao.

Čak i u polumraku svratišta odmah je shvatio da ženi na prvom ležaju više nema nikakvog spasa. Žučkaste oči, upravljene u tavanicu, bile su prekrivene tankom mrenom. Verovatno je umrla pre svega nekoliko sati.

Na patosu je sedeo tamnoput i vitak dečkić, držeći mrtvu ženu za desnu ruku. Sličnost između njih bila je očigledna, i intendant zaključio da joj je to sin. Po načinu na koji se privijao uz majku, po svoj prilici još nije znao da je mrtva.

„Ostao je ovde, uz majku, da brine o njoj“, pomisli intendant, opazivši čanak sa vodom i nokšir na podu, blizu dečaka. Pakao kroz koji je moralo proći to dete, sve što je bilo primorano da učini u poslednjim majčinim časovima, naterali bi svakog drugog u bekstvo. Zadrhta od ponosa zbog dečakovog junaštva.

– Možeš li da me čuješ, dečko?

Dečak ne odgovori. Disao je teško ali pravilno, a oči su mu bile sklopljene. Kao pokojnica, i on je bio bolestan od kuge, ali njegovo lice nisu unakazile guke. Imao ih je tek nekoliko sa desne strane vrata, i nisu bile čvrste i crnkaste, nego su se otvorile i lučile žučkast gnoj neprijatnog mirisa. Intendant je odlično znao šta to znači.

„Preživeće.“

Samo malobrojnim što su pobedili bolest guke su se gnobile četvrtog dana. Taj dečak nije mogao imati više od trinaest godina, a savladao je zlo koje je moglo za kratko vreme da

obori u postelju snažnog čoveka. Ali taj podvig će biti sasvim uzaludan ako ga ostavi tu, slabog i prepuštenog sudbini. Suzdrža se da ne progunda nešto od nezadovoljstva, pošto je to potpuno remetilo njegove planove, no ni na tren ne pomisli da ode i ostavi dečaka bez pomoći. Bilo je jasno da je usud doveo njegove korake do tog svratišta koje je Bog iz nekog razloga zaboravio.

Prođe pored slamarica i priđe ćupu sa uljem. Iz pojasa izvuče bodež i zari ga više puta u donji deo ogromne posude, dok ne napravi veliku naprslinu na glinenoj površini. Tečnost se prosu po drvenom patosu potmulo šikljajući. Preskočivši baru koja se sve više širila, intendant se vrati do dečaka. Sagnu se, podiže ga i prebaci preko desnog ramena. Bio je lakši nego što bi trebalo da bude dečak njegovog uzrasta, ali čovek ipak oseti kako mu kosti na leđima krckaju kad se ponovo uspravio. Podrugljivo se priseti da se svega nekoliko minuta ranije osećao sposobnim da sam nosi sve kraljevo žito.

„Eh, kad bih samo mogao da se služim tom prokletom levom rukom...“

Krenu natrag ka svetlu, praćen potočićem ulja, a ono se na pragu zablati u dodiru sa peskom napolju. Ljudima zastade dah kad ga ugledaše kako izlazi sa dečakom u naručju, no intendant ga odnese podalje od njih; da bi imao ikakvu šansu, ne smeju doznati da je mali bolestan. Krajnjim naporom ga spusti u hlad pored bunara. Izvuče svoju čuturu i mlazom vode pokvasi sasušene usne.

– Dečak nema kugu, gospodine?

– Ne, ali porodica mu je mrtva a on je iscrpljen. Moram da ga odvedem u Sevilju.

– A šta će biti sa rekvizicijama za kralja?

Intendant zamišljeno pogladi rukom bradu. Tim ljudima je plata koju dobijaju veći podstrek nego vatreno rodoljublje, no ipak su u pravu. Snabdevanje žitom ne sme kasniti ni jedan

jedini dan da bi flota mogla na vreme da isplovi u osvajanje Engleske. Hiljade života zavise od toga.

Upre prstom u dvojicu nosača.

– Ti i ti: podložite vatru i zapalite daščaru. Ostali, napojte životinje vodom iz bunara, ali vi nemojte piti. Posle svi opet krenite putem za Esihu i prespavajte u prvom svratištu na koje naiđete. Sutra u podne ćemo se sastati kod gradske većnice.

Bez balasta mula i kola, konjanik je mogao da prevali taj put za samo pet-šest sati. To mu je davalo vremena napretek, i još će mu omogućiti da uživa u jahanju. Bez njegovog nadzora, najamnici će najverovatnije završiti u prvoj javnoj kući, ali srećom, još im ništa nije platilo. Neće uložiti previše truda da ih sutra potera na posao.

„A ko zna... možda spasavam budućeg vojnika Njegovog veličanstva.“

Kad su kola zamakla iza prve krivine na putu, intendant dohvati dve zapaljene grede iz daščare za onaj kraj gde nisu gorele i baci ih unutra u svratište. Više puta je išao napred-nazad dok se vatra nije konačno rasplamsala, zahvatajući najpre sto a naposletku i daske patosa, natopljene uljem. Plamenovi su u gustom ulju buknuili nešto kasnije, ali kad su se razgoreli, uzdigoše se divlje do tavanice. Ubrzo će od tog mesta ostati samo pregršt počađavelih ruševina odakle se vije dim, i kuga se neće proširiti po toj oblasti.

Morao je da se napregne iz petnih žila da podigne dete na leđa konja. Do tog časa je bilo polusvesno i nije progovaralo, ali je jauknuo buneći se i malo otvorilo oči.

„Dobar znak, dečko. Drago mi je što još imaš volje da se boriš.“

Put natrag u Sevilju nije bio previše dug, ali intendant je terao konja korakom, bojeći se da dečaku ne naškodi kretanje. Zabrinu se kad shvati da se može desiti da ne stigne pre zatvaranja gradskih kapija, što bi ga primoralo da provede noć napolju sa bolesnim detetom, na otvorenom ili u nekom svratištu; to je bilo suviše opasno rešenje ako bi neko otkrio da je dečak još bolestan od kuge. Jedan muslimanski lekar mu je davno rekao da preživeli ne mogu da prenesu bolest, ali bi tako tananu pojedinost veoma teško objasnio stražarima ili gomili uplašanih građana. Čim bi videli guke, najverovatnije bi bacili dečaka u neki jarak i zapalili ga. Viđao je to i ranije.

Znao je da neće biti jednostavno ući u grad, no ipak je odahnuo od olakšanja kad se obreo nadomak Makarenine kapije. Sunce je hitalo da zađe iza tornja katedrale, a lepi Hiraldiljo* je blistao narandžastim sjajem. Pokraj bedema što su opasivali Sevilju, ispred gradskih kapija su se stvarale kolone. Ratari, trgovci, torbari, vodonoše i kasapi su okončali radni dan i žurili da stignu pod okrilje gradskih zidina na nekoj od dvadeset tri kapije, pre nego što se zatvore.

Intendant potera konja do početka vrste, praćen psokama i žalbama pedesetak ljudi koji su čekali na red da uđu. Pokaza stražarima potvrdu o svom zvanju, međutim oni ga pogledaše podozrivo. Izdržao je njihove ispitivačke poglede ne skrećući svoj, uzdajući se da će im tako odvratiti pažnju od dečaka.

- Ko je momčić?
- Moj sluga.
- Kao da je bolestan.
- Pokvario je stomak.

Jedan stražar priđe da bolje osmotri lice dečaka koji je ležao potrbuške na leđima konja. Intendant se uplaši da će skinuti

* Narodno ime za skulpturu na vrhu Hiralde, bivšeg minareta pretvorenog u zvonik katedrale. (Prim. prev.)

maramu što ju je on vezao dečaku oko vrata, da prekrije izdajničke guke. Ali stražar se odmaknu ne dodirnuvši ga.

– Za vas je ulaz slobodan, gospodine, ali za vašeg slugu nije.

Hteo je da prigovori, ali stražar ga prekinu.

– Mora da plati ulaz, kao svi ostali. To košta dva maravedija.

Gorko jadikujući u maniru pravog plemića da bi prikrio olakšanje, intendant zavuče ruku u kesu i dobaci bakrenjak stražaru.

Suton se spustio na uske seviljske ulice kad su se bolesno dete i njegov spasilac zaustavili ispred Bratstva deteta Isusa, u četvrti Ferija. Taj dom za siročad je bio najpodnošljiviji od dvanaest koliko ih je postojalo u gradu; bar tako je intendant čuo od pozornika što je tu ostavio bebu jedne svoje dragane. Taj kućkin sin se hvalisao time, kao da neko može da se ponosi izborom mesta gde će se otarasiti neželjenog poroda.

Intendant sjaha i triput udari zvekirom na vrata. Jedan vremešan fratar umornog lica sa malim svećnjakom u ruci otvori kapiju i oprezno osmotri visokog neznanca ispred sebe.

– Šta ste hteli?

Intendant se sagnu i došapnu fratru nekoliko reči, pokazujući prema sedlu. Fratar priđe detetu, a ono zatrepeta kad redovnikove koščate ruke skinuše maramu sa njegovog vrata, umazanog gnojem što je isticao iz guka. Starac prinese svećnjak da pogleda u kakvom je stanju dečak.

– Znete li pre koliko vremena se razboleo od kuge?

– Mati mu je umrla dva-tri sata pre nego što sam ga pro-našao, to je sve što znam – objasni intendant. Poboja se da će fratar odbiti da primi dečaka zato što ima kugu, ali ovaj klimnu glavom pogledavši detetov vrat izbliza. Podiže mu glavu, lagano ga uhvativši za bradu. Plamen sveće otkri izražajne oči na musavom licu.

– Veliki je – progunđa fratar.

– Ima oko trinaest godina. Sa koliko vaši štíćenici napuštaju dom, oče?

– Sa četrnaest.

– To bi momčiću dalo nekoliko meseci da se oporavi i možda potraži posao.

Fratar sumnjičavo othuknu.

– Od svih jadničaka ostavljenih u ovoj svetoj kući, samo dvojica od svakih deset dožive da je napuste na svoj četrnaesti rođendan. Ali kad do toga dođe, umeju da čitaju i pišu, čak tražimo nameštenje za njih, ako prethodno ne krenu stranputicom. To je višegodišnji rad, i ne može se obaviti za nekoliko meseci.

– Molim vas jedino da date momku šansu, oče.

– Hoćete li doprineti njegovom izdržavanju za taj period?

Intendant iskrivi lice. Da ti fratar nešto učini a da za to ne odredi cenu, to će biti samo kad na vrbi rodi grožđe, ali ipak ga je duša bolela dok je drešio uzice na kesi. Povrh svega, to nije bio njegov sopstveni novac, nego pare koje su mu poverene da obavi rekvizicije za kralja. Kad naposletku dobije platu, moraće da ga vrati. On položi četiri zlatne škude u starčevu ispruženu šaku a pošto je ovaj nije sklanjao, uz uzdah dodade još dva, mireći se sa sudbinom. Taj viteški potez ga preskupo košta.

– Šest škuda. To bi trebalo da bude dovoljno.

Fratar slegnu ramenima, kao da želi da kaže kako nijedan iznos nije prevelik kad se udeljuje sluzi božjem. Vрати se u dvorište sirotišta, pozva dvojicu mlađih fratara i oni dođoše da preuzmu dečaka.

Intendant opet uzjaha, no kad je hteo da krene, stari kaluđer uhvati konja za đem.

– Čekajte, gospodine. Šta da mu kažem, ko je njegov spasilac, da ga pominje u svojim molitvama?

Intendant neko vreme nije progovarao, a pogled mu je bludeo po mračnim seviljskim ulicama. Malo je nedostajalo da odbije da odgovori, ali previše je gorkih trenutaka preturio preko glave, previše iskušenja i neprijatnosti da bi propustio priliku za molitvu kad je već platio šest škuda. Tužnim očima ponovo pogleda fratra.

– Recite mu da se moli za Migela de Servantesa Saavedru, kraljevog intendanta.

**Od oktobra 1588.
do maría 1589.**

I

Zvona su najpre zazvonila snažno i sporo a zatim brzo, prodorno i veselo. Taj zvuk se nije mogao pomešati ni sa kojim drugim.

Seviljci su od malih nogu učili šta znači oglašavanje zvona katedrale. Njihova zvonjava je objavljivala svadbe i sahrane, označavala podne i večer, upozoravala na nevolje i opasnosti. Sa neizmerno visokog zvonika, poj tih bronzanih anđela gospodario je životom građana poput odjeka Božjeg glasa.

Poruka je doprla do svakog kutka grada: vratila se flota iz Indija.* Ogromni galeoni već su plovili uzvodno uz Betis – ili Gvad al Kivir, kako su ga nazivali Morisci** – prema luci u Arenalu, a skladišni prostor im je bio prepun srebra i zlata.

Bankari i trgovci su zadovoljno trljali ruke, misleći na robu kojom će ubrzo biti krcati njihovi magacini. Drvodjelje na obali i kalafati su skakali od veselja, budući da će jedrenjacima biti potrebne brojne popravke nakon opasne plovidbe Atlantskim okeanom. Krčmari, prostitutke i kartaroši pojuriše u luku sa

* Španske kolonije u Americi. (Prim. prev.)

** Španski muslimani preobraćeni u hrišćanstvo. (Prim. prev.)

buradima jeftinog vina, nafrakanim licima i obeleženim kartama. Stigli su prvi, ali ne i jedini. Cela Sevilja je hitala u Arenal.

Ni Sančo nije bio izuzetak.

On nikad ranije nije čuo da zvona tako zvone, ali je odmah shvatio šta to znači, pošto se nedeljama u gradu govorilo jedino o predstojećem povratku galeona. Međutim, u tom trenutku nije mogao da pretpostavi da će mu za svega nekoliko sati život biti u opasnosti zbog onoga što su prevozili.

Oko njega, Trg Svetog Fransiska se orio od klicanja Bogu i kralju. Trgovci su brže-bolje sklapali tezge, znajući da će mušterije tog prepodneva biti na drugom mestu. Vlasnici su psovali šegrte, terajući ih da što pre spakuju svu robu. Sančo priđe jednom prodavcu posuđa od kalaja koji je stavljaio činijice u sanduk.

– Gospodine, hoćete li da vam pomognem? Mogu da vam ponese stvari do Arenala i pomognem da tamo opet namestite tezgu – reče trudeći se da mu glas bude ozbiljan i pun poštovanja.

Ne prestajući da pretura po sanduku, prodavac baci letimičan pogled na visokog i vižljastog momka crne kose i zelenih očiju što je stajao pored njega, i napravi nepristojan pokret rukom.

– Gubi se, balavče! Ne treba mi pomoć, a sumnjam da si ti kadar da nosiš i sopstvenu senku.

Sančo se poniženo odmaknu. Još pre dva-tri sata njegov je želudac svario ovsenu kašu, oskudan doručak dobijen u domu za siročad. Tog prepodneva nije imao sreće sa mušterijama, pa će celog dana trpeti glad. Fratri nisu mogli da hrane stotinak i više nahočadi što su se tiskala u Bratstvu Hrista Mladenca, pa su najstariji morali sami da se snađu ako su hteli nešto da pojedu za ručak.

Bezmalob svi dečaci su se laćali posla nosaća, a on se sastojao u tome da nose tešku pletenu korpu i nude svoje usluge prolaznicima na trgovima i pijacama. Domaćice i robinje koje su dolazile na pijacu davale su im maravedi da odnesu namirnice od tezge do kuhinje u kući. Uz malo sreće, ako su kupovale voće ili jaja, nosač je mogao da stavi nešto u usta kad bi žena zastala da poprića sa nekom komšinicom.

Sanču se tog prepodneva nije posrećilo i prazan želudac mu je krćao. A nije bilo izgleda da će ubaciti išta u njega sve do završetka časova. Svakoga dana su pitomci doma koji su radili van sirotišta morali da se pojave u učionici Bratstva taćno u četiri. Tri sata nastave do sedam, kad su molili krunicu i jeli retku ćorbu najćešće slućenu za večeru. Potom su išli na spavanje da bi zauzeli dobro mesto na nekom trgu ćim zora zarudi.

Mesto je bilo vaćno. Nije bilo isto stajati na skromnom Trgu Medine i na Trgu Svetog Fransiska, gde su kupci bili imućni i manje raspoloćeni da sami nose hranu da bi uštedeli. Bilo je od ključnog znaćaja poraniti da se pronade dobro mesto. Drugi šticećnici doma su se smenjivali da bi se domogli najboljih uglova ulica, ali Sanća, poslednjeg prispelog u sirotišće, ostali su uvek gledali podozřivo.

Paćljivo je savio korpu, pazeći da se ne polome drške. Pripadala je sirotišću, a Sanćo je bio odgovoran za nju. Jednom zanatliji je trebalo nedelju dana da isplete takvu košaru, i stoga su bile veoma skupe. Uzeo je dva konopca i vezao je sebi na leđa.

Kad je poćeo da radi, pre više meseci, gotovo da nije mogao da nosi praznu korpu. Za to vreme ramena su mu se raskrupnjala od napornog rada, i sad je jedva osećao tećzinu velike pletene košare. Uprkos gladi, on se osmehnu. Dolazak brodova je veliki događaj kome nikad nije prisustvovao, te će ostatak dana biti uzbudljiv. Još ima nekoliko sati pre nego što bude morao da se vrati u dom.

Ulice koje su vodile do katedrale potpuno je zakrčila bujica ljudi što se slivala ka pristaništu. Umesto da se pridruži povorci, Sančo krenu prečicom kroz lavirint sokaka zapadno od Trga Svetog Fransiska. Malo sveta je u tom trenutku prolazilo tuda, pošto su Seviljci pokušavali da prođu zidine na kapijama Trijane, Arenala i uglja. Tamo kuda se Sančo zaputio nije bilo moguće izaći, ali on je nameravao nešto sasvim drugo nego ta rulja. Ubrza korak, nestrpljiv da što pre stigne.

– Gledaj kud ideš, prokletniče! – podviknu mu jedna baba što je sedela na kamenu i trebila ćebe od buva. Sančo samo što je nije oborio, a kad ju je zaobišao, sruši jednu korpu i nekoliko jabuka iz nje se prosu na tlo. Starica ciknu i pođe da baci urok na njega, pokušavajući da ustane.

– Žao mi je! – izvini se Sančo, uplašeno okrećući glavu. Hteo je da otrči dalje, ali lice te nemoćne žene pobudi u njemu sažaljenje. Brže-bolje vrati jabuke u korpu. Staričin prekorni pogled donekle omekša kad je Sančo zastao da joj pomogne.

– Budi pažljiviji, momčiću.

Sančo se nasmeši i pojuri dalje između zgrada dok skoro nije udario glavom o zidinu, u tom delu grada gotovo priljublenu uz kuće. Bila je toliko blizu da je mogao da se popne na vrh bedema. On se osloni levom rukom na zid jedne kuće a desnom na bedem i odgurnu se svom snagom. Odmah diže uvis bose noge, upirući i levom i desnom, malo ispod ruku, i sve tako do gore.

Nakon dva-tri minuta dohvatio je ivicu kruništa. Uvukao se u usek između dva zidića i napokon, poslednjim snagama, uspeo se na zid dahćući.

Prizor je bio veličanstven.

Pred njim se prostirao Arenal, najčuvenije mesto za trgovinu u hrišćanskom svetu. Toj ogromnoj zaravni između zapadnog bedema Sevilje i velikog i dubokog Betisa divili su se svi koji doputuju u grad. I Sanča je očarala kad je prvi put kročio nogom

u nju, prošle zime. Svakog dana, od svitanja do zalaska sunca, taj otvoreni prostor je vrveo od hiljada ljudi. Doslovno sve vrste robe na kugli zemaljskoj stizale su tu, gde se trgovalo krznom i žitom, začinima i čelikom, oružjem i municijom. U haosu u kome su se snalazili samo oni što su godinama bili njegov deo, prodavci dvopeka i štavioci kože mešali su se sa kujundžijama i obuçarima pod stotinama plavih, belih i smeđih cerada. Udarci čekićem i ključanje lonaca stapali su se sa užurbanim cenjkanjem na katalonskom, flamanskom, arapskom i engleskom jeziku, da pomenemo samo nekoliko. Ako se išta moglo brzo naučiti u Arenalu, bilo je to da se vara na svim mogućim jezicima.

Upravo je Arenal od Sevilje načinio prestonicu celoga sveta. Njegova rečna luka, zaštićena od napada gusara zato što se nalazila duboko u kopnu, bila je obavezan punkt celokupne trgovine sa Indijama, po izričitoj želji Filipa II. Nikad nije bilo manje od dvesta lađa privezanih uz dokove, a narednih sedmica će se taj broj popeti i na tri stotine. Kad svi brodovi iz flote stignu na odredište, stvoriće džinovsku šumu jarbola i jedara i bukvalno će zakloniti pogled na suprotnu obalu, tamo gde je Trijana.

Sančo radosno vrisnu kad vide kako se na južnoj okuki reke pomalja *Izabela*, komandni brod flote, kome je pripadala čast da prvi uplovi u luku. U tom času baterija topova sa Zlatnog tornja ispali zaglušujući plotun, a potom nastavi paljbu dok brod nije pristao uz dok, praćen skandiranjem posmatrača. Dim iz topova preplavi mirisom baruta zid na kome je stajao Sančo, i mladić oseti zahvalnost zbog reskog peckanja u nozdrvama; bar će poslužiti da prekrije zadah što se peo uvis od uzbuđene svetine koja je već preplavila zaravan. Plemići i prost puk su se gurali laktovima da se domognu mesta odakle će posmatrati iskrccavanje.

Mada je već duže od godinu dana živeo u gradu, još se nije navikao na smrad na ulicama. Detinjstvo je proveo u usamljenom svratištu, nemajući drugog društva sem majčinog i putnika

što su se tu zaustavljali na putu za Esihu ili Sevilju; većinom mazgara i torbara, ali s vremena na vreme i ponekog plemenitijeg roda. Svima je njima bilo zajedničko jedno: zaudarali su. Čak je smrad prostog sveta bio i podnošljiviji, pošto nije bio zatrpan uljima i parfemima kojima su se mirisali plemići. Naravno, u svratištu je bilo dovoljno izaći u dvorište i udahnuti svež vazduh. No u gradu u kome je živelo više od sto hiljada duša a najbolji način da se čovek otarasi otpadaka bio da ih baci kroz prozor, nije postojalo mesto gde se moglo uteći od smrada.

Ostatak prepodneva proveo je na kruništima. Svaki novi denjak iskrcan sa broda, svaki novi kovčeg natovaren na kola, praćen je talasom što je strujao kroz gomilu, prenoseći naziv onoga što je bilo unutra. Začini, kampeš drvo, korali, srebrne poluge. Sančo je zamišljao dugačak put koji je prevalilo svako od te buradi i maštao da se jednog dana otisne na put u suprotnom smeru, da bude učesnik u tim pustolovinama. Do te mere se bio udubio u svoje sanjarije da je, čuvši kako zvana oglašavaju pola četiri, shvatio da je u gadnom škripcu.

„Fra Lorens će me prebiti na mrtvo ime ako ne stignem na čas na vreme“, pomisli hitajući da se opet spusti kroz šupljinu između zidine i zgrada.

Čim je stopalima dotakao tlo, momak potrča natrag u četvrt Feriju. Ali nije ostavio za sobom ni pet-šest ulica kad nalete na bedem od ljudskih tela. To su se znatiželjnici sjatili da gledaju prolazak kolone teretnih kola u pratnji oružane straže. Premirujući od uzbuđenja, Sančo zaključio da ta kola prevoze zlato iz Indija, sigurno do Kovnice novca.

Provukao se između nogu posmatrača i obreo u prvom redu. Nije mogao da čeka da prođe cela kolona, pa je proračunao koliko je rastojanje između dvojica kola i pojurio da pređe ulicu. Stražari povikaše, no već je bilo kasno.

Uplašen iznenadnom pojavom mladića, jedan konj se prope, i kola se zaljuljaše. Sančo, takođe prestrašen, pođe da se vrati, i

strovali se na zadnjicu. Jedan sanduk sa kola sruči se na njega, i zgnječio bi ga da se nije otkotrljao tačno na vreme. Poklopac sanduka se polomi od pada, i deo sadržaja se rasu po kaldrmi. Rulji se omaknu uzvik kad vide šta je u pitanju. Na tlu je ležala hrpa blistavih zlatnika.

Na časak svi zastadoše. Sančo je bio bolno svestan svega oko sebe. Drvenog sanduka, na kome su usijanim gvoždem bila utisnuta slova VARGAS između dva grba, jednog kraljevog i drugog koji nije prepoznao. Zveckanja novčića kad su prestali da se kotrljaju. Pohlepnih lica gomile, spremne da se baci na novac.

„Izgaziće me“, pomisli zatvarajući oči.

– Ruke k sebi! – viknu jedan stražar i isuka mač. Oštar zvuk sečiva što izlazi iz korica razbi čaroliju.

Vozar kola siđe sa sedišta i poče da skuplja zlatnike. Pored njega, stražar sa mačem isukanim iz korica ukopao se u zemlju raskrečenih nogu. Njegovo lice, upale oči i šiljasto potkresana kratka brada prkosno su izazivali rulju.

– Gotovo! – reče vozar. Uz ogroman napor ponovo podiže težak sanduk na kola uz pomoć još trojice ljudi. – Možemo da idemo.

– Još ne – odvrati stražar sa kratkom bradom. – Video sam da je jedan novčić upao tamo – reče upirući prstom u potočić na sredini ulice.

Vozar se zagleda u kanal što je ujedno služio kao kanalizacija i za odvod vode, kakvih je bilo na mnogim ulicama Sevilje. Pedalj dubok i pedalj širok, bio je prepun smrdljive tečnosti, mešavine izmeta, mokraće i otpadaka.

– Bogami, ja neću da guram ruku u to – izjavi.

– Gurnite je vi, vojniče! – povika neko iz gomile.

Stražar sa kratkom bradom smesta se osvrnu. Razjarenim pogledom prelete preko lica radoznalaca i zaustavi se na jednom što je snažno stiskalo usne, tresući se od straha. Razmičući ljude ispred sebe, vojnik priđe i surovo ga udari u stomak. Nesrećnik

grunu na kaldrmu, boreći se da udahne vazduh, a stražar ga više puta odalami po rebrima nogom u teškoj kožnoj čizmi. Ljudi oko njih se odmaknuše, zastrašeni hladnom odlučnošću sa kojom je plaćenik batinao tog čoveka.

– Ti – pozva čovek sa kratkom bradom, vraćajući se do Sanča – gurni ruku u kanal i izvuci zlatnik.

Mladić je netremice zurio u stražara. Ovaj mora da je spazio nešto u njegovim očima, pošto mač više nije bio uperen u nebo, nego je doticao Sančove grudi. Siroče veoma sporo pognu glavu, gledajući u smrdljivi potočić.

– Hajde, ne razmišljaj toliko. Naposletku, ti si obična fukara – izjavi stražar, primetivši prnje na Sanču i njegove bose noge. – Osećaćeš se kao kod svoje kuće.

Mnogo kasnije, Sančo će prepoznati taj trenutak kao jedan od prelomnih u svom životu. Često će se pitati da li ga je na ludost što ju je počinio nagnao nervozan smeh kojim je svetina dočekala stražarevu opasku, glad, poniženje, ili mešavina svega toga. Ili možda poslednji pogled očiju što su se srele s njegovim pre nego što je oborio glavu. Pogled jednog malog dečaka, koji zacelo nije imao više od pet ili šest godina, i posmatrao ga opčinjeno, otvorenih usta, ne ispuštajući majčinu ruku, česući se po nozi punoj plikova. Na neki čudnovat način, taj mališa je položio vlastitu budućnost u ruke nepoznatog momka kog su primoravali da čeprka po govnicama.

Međutim, Sančov mozak je u tom času bio obuzet gađenjem. Mršteći se, on zavuče ruku u kanal. Zadovoljan, stražar odmaknu mač od njegovih prsa i vrati ga u korice.

– Dobro pipaj, balavče, ili ću te naterati da tražiš ustima. – Imao je izraziti strani naglasak i nije dobro izgovarao glas R, poput razboja što je ostao bez prediva.

Sančo se na časak poboja da neće naći zlatnik, ali njegovi prsti napokon dotaknuše nešto metalno i sklopiše se oko toga. Tada ponovo pogleda stražara.

Ovaj na Sančovom licu pročita šta će se dogoditi trenutak pre nego što se mladić pokrenuo i on ponovo posegnu za mačem, ali uzalud. Čvrsto držeći novčić palcem na dlanu, momak ostalim prstima hitnu popriličnu gomilu govana pravo u lice stražaru.

Odvratna crnkasta kaša zapljusnu kapetanove oči i usta, i on se u magnovenju ukoči dok mu je izmet klizio niz vrat i natapao dublet.

Ali Sančo ne zastade da uživa u tome. Pre nego što je stražar stigao da se povрати, on preskoči brbljivca koga je ovaj izudarao, što se još previjao na tlu. Iskorišćavajući prazan prostor koji je telo tog čoveka napravilo među znatiželjnicima, potrča sokakom čvrsto stežući zlatnik na grudima.